

NYT fra KL's bestyrelse

Særnummer / Juni 2004

LEDER

Stram økonomiaftale på plads

Af Ejgil W. Rasmussen

KL har lørdag indgået en aftale med regeringen om kommunernes økonomi i 2005. Aftalen bygger på den forudsætning, at vi i kommunerne tager regeringens økonomiske politik til efterretning. Med det udgangspunkt er det bestyrelsens opfattelse, at vi har indgået en aftale, der sikrer kommunerne et så fornuftigt udgangspunkt som muligt for arbejdet med næste års budgetter.

Kommunerne har vidt forskellige udgangspunkter økonomisk. Der er kommuner, som vil få det økonomisk svært næste år. Ikke mindst som følge af de økonomiske konjunkturer, der rammer skævt. Det ændrer aftalen ikke grundlæggende på. Netop derfor er det vigtigt, at de kommuner, som har mulighed for det, sænker skatten i 2005, således at de hårdest pressede kommuner modsat kan hæve deres skatter – på en sådan måde, at kommunerne under ét overholder regeringens skattestop.

Det er vigtigt at understrege, at aftalen ikke vil føre til generelle forbedringer af den kommunale service i 2005. For så vidt, at man lokalt ønsker at skabe serviceforbedringer, vil det kræve omlægninger og effektiviseringer.

Bestyrelsen har i forhandlingerne især fokuseret på nogle få økonomiske temaer. Det skyldes ikke mindst, at kommunerne i 2004 har et stort økonomisk efterslæb i forhold til udgifter til bl.a. arbejdsskadeforsikring, lønregulering og produktionsskoler.

At der er tale om en stram vækstramme, som ikke levner plads til generelle forbedringer af den kommunale service, skal bl.a. ses i lyset af, at antallet af skolebørn stiger med 6000 næste år. Hertil kommer, at antallet af ældre også så småt er begyndt at stige. Derfor har KL i forhandlingerne lagt vægt på, at der skal være sammenhæng mellem politiske signaler og økonomiske muligheder. Det er vigtigt, at der ikke hos

befolkningen skabes forventninger om generelle serviceforbedringer. Det er derfor tilfredsstillende, at regeringen i aftalen anerkender konsekvenserne af den stramme vækstramme.

Mange kommuner oplever problemer med stigende udgifter til overførsler – så som fx førtidspension, fleksjob og sygedagpenge. KL har i forhandlingerne lagt afgørende vægt på at sikre et mere realistisk skøn for udgifterne hertil. Mangler kommunerne penge til overførsler, er de nødt til at spare på udgifterne til ældrepleje, børnepasning og folkeskole. Det er naturligvis ikke acceptabelt for borgerne.

Derfor er det positivt, at regeringen har valgt at basere skønnet for udgifterne til overførsler i 2005 på kommunernes tal og ydermere har accepteret en såkaldt ”musefælde-klausul”, som betyder, at kommunerne bliver kompenseret, hvis udgifterne til overførsler alligevel skulle overstige skønnet.

Regeringen lagde i forhandlingerne op til, at kommunerne skal finansiere nogle af serviceudgifterne ved at trække på kassebeholdningerne. Det afviste KL. Budgettet skal hænge sammen. Kommunens indtægter skal modsvare dens udgifter. Det krav er opfyldt med aftalen.

Aftalen med regeringen indebærer, at det også i 2005 bliver muligt at have en forholdsvis høj anlægsaktivitet på skoleområdet, idet der indgår lånefinansiering på i alt 1 mia. kr. Det er 0,3 mia. kr. mindre end i sidste års aftale, hvilket bl.a. skal ses i lyset af, at elevtallet begynder at falde fra 2008.

Endelig er bestyrelsen godt tilfreds med, at der med aftalen ikke bremses alt for hårdt op i anlægsaktiviteten, således kommunerne også i 2005 har mulighed for at renovere og bygge skoler.

AKTUELT

Information om aftalen mellem KL og regeringen 12. juni 2004

Beskeden udgiftsramme

Regeringens økonomiske politik lægger ikke op til, at de offentlige serviceområder skal tilføjes ret mange ekstra penge de kommende år. Vækstrammen for det offentlige

forbrug reduceres fra de hidtidige 1,0 og 0,7 pct. til 0,5 pct. årligt i resten af dette årti.

Sundhedsområdet og dermed amterne har fortsat regeringens højeste prioritet, og som noget nyt har staten ikke forlods afskrevet sig sin andel af vækstrammen.

Derfor var det på forhånd givet, at kommunerne skulle indstille sig på fortsat smalhals.

Realvækstmuligheden i sidste års aftale på 875 mio. kr. er med aftalen for næste år halveret til 450 mio. kr.

En gennemsnitskommune har således kun knap 100 kr. pr. indbygger til at tackle et eventuelt udgiftspres, herunder som følge af demografi. Derfor er konsekvensen, at imødegåelse af udgiftspres eller serviceønsker på et område som hovedregel skal finansieres ved effektiviseringer eller besparelser på andre områder.

Derfor realistisk udgangspunkt

Med udsigten til den mest beskedne vækstramme i mange år har det været afgørende for KL, at vækstrammen var reel og ikke blev ”spist op” af udefra kommende begivenheder. Det gælder eksempelvis arbejdsskadereformen, der trådte i kraft den 1. januar i år. Her har der i det forløbne år været en vanskelig dialog mellem KL og regeringen, idet sidstnævnte har været meget modvillig med hensyn til at acceptere forsikringsbranchens og KL’s skøn over konsekvenserne af reformen. Men med den nye økonomiaftale er luften rensket, idet der er lagt næsten 300 mio. kr. ind i den samlede udgiftsramme. Selv om dette beløb ikke helt dækker KL’s krav, vil det reelt betyde et rammeløft i forhold til 2004, idet langt de fleste kommuner allerede har budgetteret med disse udgifter i 2004.

Et andet hængeparti har været reguleringsordningen for kommunale

lønninger. I lighed med 2003 har reguleringsordningen i år givet kommunerne en ubehagelig overraskelse med øgede lønudgifter til følge. Økonomaftalen sikrer, at udgiftsrammerne og finansieringen i 2005 tager højde for lønreguleringen i år.

Endelig har kommunerne de sidste par år oplevet ubehagelig efterregninger vedrørende produktionsskoleelever. Skolerne har de senere år oplevet en eksplosiv tilgang i antallet af elever. Det er staten og kommunerne, der finansierer produktionsskolerne, men staten har strikket ordningen sådan sammen, at hvis elevtallet overstiger godt 5.000 årselever, er det kommunerne, der hænger på hele regningen. Det er selvfølgelig helt uholdbart – ikke mindst med de kommende års meget lave kommunale vækstrammer. Men aftalen tager hånd om problemet – både økonomisk i 2005 og med enighed om at prøve at finde mere holdbare løsninger.

Fortsat rum til skoleanlæg

Et af de helt store kommunale ønsker til økonomiaftalen med regeringen har været, at der i 2005 og efterfølgende år ville være mulighed for at fortsætte de senere års udbygning og reovering på skoleområdet. Ikke mindst strukturdebatten og fokus på kommunal anlægsaktivitet med overvågningsordning og nu senest en af Folketinget vedtaget godkendelsesordning har givet anledning til ængstelse i kommunale kredse.

Aftalen gør denne ængstelse til skamme. Aftalen sikrer for det første en ekstraordinær låneramme på 800 mio. kr., inden for hvilken kommunerne kan lånefinansiere op mod 50 pct. af udgifterne til skoleinvesteringer. For det andet vil den ordinære lånepulje også i 2005 blive forhøjet med 200 mio. kr. primært med det formål, at vanskeligt stillede kommuner med lav likviditet får yderligere lånemuligheder.

For det andet har man med aftalen søgt at mindske bureaukratiet i forbindelse med den statslige godkendelsesordning. Anlægsudgifter, der kan rummes inden for budgetoverslagsår 2005 i budgetterne for sidste år, kræver ikke godkendelse af ministeriet, hvis de afholdes inden udgangen af 2005. Der vil endda være mulighed for at afholde anlægsudgifter på yderligere 200 kr. pr. indbygger. Og kommuner med hidtidige beskedne anlægsbudgetter kan uden godkendelse afholde anlægsudgifter på op til 1.000 kr. pr. indbygger.

Overførsler – en tikkende bombe

De senere år har der været stor fokus i kommunerne på udgifterne til kontanthjælp, førtidspension, sygedagpenge mm. Den enkelte kommunes mulighed for at påvirke disse udgifter er – især på kort sigt – ret beskedet. Det er derfor ret afgørende, hvilke forudsætninger man gør sig i de økonomiske aftaler om udviklingen på området. Hvis udgifterne stiger mere end skønnet, vil det uvægerligt gå ud over de kommunale serviceudgifter – altså en

såkaldt gøgeungeeffekt. Derfor ofres der megen tid og kræfter på at danne de bedst mulige skøn. De senere år har skønnene været i underkanten, men det er KL's fornemmelse - også efter at have drøftet spørgsmålet med en række kommuner – at det er lykkedes at få nogle realistiske forudsætninger vedrørende 2005. Sammenholdt med sidste års aftale er overførslerne i årets realt forøget med 1,5 mia. kr.

Men der kan selvfølgelig nå at ske meget endnu, og derfor har KL også for 2005 insisteret på, at der laves en såkaldt musefældeklause. Hvis forudsætninger på overførselsområdet og andre centrale forudsætninger ikke holder stik, skal aftalen tages op til revurdering.

Et andet spørgsmål – ikke mindst i mangel af en egentlig udligningsreform – har været den forskelligartede belastning af kommunerne på overførselsområdet. Her blev der sidste aftalt en særlig fordeling af 1 mia. kr. som et tilskud, der fordeles efter særlige sociale kriterier. Denne ordning videreføres i 2005.

Finansiering i øvrigt

Som i de foregående år er aftalen baseret på uændret skatteudskrivning i kommunerne, det vil sige uændret udskrivningsprocent, grundskyldspromille og dækningsafgiftspromille. En overholdelse af aftalen på landsplan vil forudsætte, at den enkelte kommune nøje overvejer muligheden af en skattereduktion, da det næppe kan undgås, at nogle kommuner vil

være nødsaget til at gennemføre skatteforhøjelser.

Resten af denne pulje overføres fra og med 2005 til bloktilskuddet.

Kommunernes forskellige muligheder for at efterleve aftalen afspejler sig også i et ønske om at tilgodese vanskeligt stillede kommuner.

Endelig tilgodeses ø-kommuner med en forhøjelse af det samlede særtilskud med 25 mio. kr.

Nødlidende kommuner får en håndsrækning, idet tilskuddet til særlig vanskeligt stillede kommuner forøges med 75 mio. kr. Der kan således i 2005 fordeles små 200 mio. kr. til vanskeligt stillede kommuner efter konkret ansøgning.

Aftalen mellem KL og regeringen om næste års kommunale økonomi kan læses i sin helhed på KL's hjemmeside: www.kl.dk/292064

Tilskudsforøgelsen finansieres ved, at der overflyttes et tilsvarende beløb fra den såkaldte 140 mio. kr. pulje.

Spørgsmål om aftalen kan rettes til cheføkonom Jan Olsen, KL, telefon: 3370-3232, eller kontorchef Jens Bjørn Christiansen, KL, telefon: 3370-3245.

Medlemmer af KL's bestyrelse for valgperioden 2002-2006

Formand, borgmester Ejgil W. Rasmussen, Gedved; næstformand, borgmester Anker Boye, Odense; borgmester Henning Jensen, Næstved; borgmester Kurt Hockerup, Vallensbæk; borgmester Erik Fabrin, Søllerød; borgmester Kjeld Hansen, Herlev; borgmester Vagn Ry Nielsen, Horsens; rådmand Flemming Knudsen, Århus; borgmester Tove Larsen, Røddekro; byrådsmedlem Laust Grove Vejlstrop, Sydthy; borgmester Flemming Christensen, Vejle; viceborgmester Kaare Graversen, Nørre-Snede; borgmester Erling Bonnesen, Broby; borgmester Bjørn Dahl, Roskilde; borgmester Aleksander Aagaard, Skanderborg; borgmester Johnny Søtrup, Esbjerg; 1. viceborgmester Ole Albæk, Hirtshals.

Ansvarshavende redaktør

Administrerende direktør Peter Gorm Hansen

Redaktion

Jonas Heltberg, Direktionssekretariatet.
Redaktionen afsluttet den 12. juni 2004